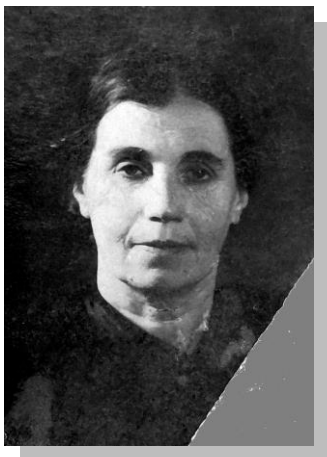

ВЕКСЕЛЬМАН БЕЛЛА ІЛЛІВНА

Вексельман Белла Іллівна (вересень 1901, с. Глинськ Олександрійського повіту Херсонської губернії – 02.02.1951, Харків) – українська бібліотекарка, бібліограф, методист. Викладачка Харківського державного бібліотечного інституту (ХДБІ, 1935–1941), завідувачка методичного кабінету Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка (ХДНБ, 1944–1951). Авторка методичних матеріалів і бібліографічних посібників, спеціалістка з організації пересувних бібліотечних фондів. Брала активну участь у розвитку методичної служби бібліотек Харківщини.

Народилася в єврейській родині, її батько був кустарем. Середню освіту здобула в жіночій гімназії, закінчивши 7 класів у 1919 р. У 1920–1925 рр. навчалася на історичному факультеті Харківського інституту народної освіти (ХІНО). Поєднувала навчання з практичною роботою в бібліотеках. У 1920–1923 рр. працювала завідувачкою бібліотеки у різних військових частинах Харківського військового округу. Протягом 1923–1924 рр. очолювала бібліотеку 1-ї радянської лікарні у Харкові (до початку 1920-х років – Олександрівська лікарня). По завершенні навчання деякий час керувала бібліотекою тютюнової фабрики. У 1925–1930 рр. відповідала за пересувні фонди обласної бібліотеки Союзу харчовиків, з 1930 р. очолила книгозбірню. Водночас викладала історію в школі фабрично-заводського учнівства та середній школі № 41.

У 1931 р. підготувала брошуру «На допомогу бібліотекарів-пересувникові», де систематизувала практику обслуговування робітників за допомогою пересувних бібліотечних фондів. Видання містило практичні поради щодо організації обслуговування у виробничих колективах, проведення масових заходів і визначення ролі бібліотекаря-пересувника.

Рецензент цієї праці О. Грибненко визначив її як значний крок у розвитку методики пересувної бібліотечної роботи, підкресливши практичний характер рекомендацій і важливість для бібліотекарів, які працювали у виробничих умовах. Він позитивно оцінював орієнтацію авторки на поєднання обслуговування читачів із масовими формами роботи та увагу до потреб робітничих бригад, разом з тим наголошуючи на недоліках. Основним предметом критики стало те, що, на думку рецензента, Вексельман наслідувала «шкідливі настановлення» [Н. Я. Фрідьєвої](#), яка вбачала завдання книгоношів у поверненні читача до стаціонарної бібліотеки. Також критика стосувалася й декларативності викладу та поверхового опису методики масових заходів.

У 1935–1941 рр. Б. І. Вексельман працювала у ХДБІ старшим викладачем і старшим лаборантом, викладала курс організації фондів і каталогів. Була відзначена подякою від керівництва інституту за зразкову роботу (1939).

У жовтні 1941 р. евакуювалася до Казахстану. У 1942–1943 рр. очолювала методичний кабінет Державної публічної бібліотеки імені Пушкіна в Алма-Аті (зараз Національна бібліотека Республіки Казахстан). Протягом 1943–1944 рр. працювала агентом з постачання на Алмаатинській суконній фабриці.

З 25 жовтня 1944 р. і до кінця життя працювала в ХДНБ ім. В. Г. Короленка. Тут очолила методичний кабінет, працівники якого під її керівництвом забезпечували методичний супровід міських, районних і сільських бібліотек, організовували конференції та методичні наради бібліотекарів, узагальнювали досвід бібліотек Харківщини, готували і розсилали бібліографічні списки, пам'ятки та методичні матеріали. Одночасно у 1944 р. працювала за сумісництвом у Технікумі підготовки працівників політпросвіти, де викладала курс «Техніка та організація роботи бібліотек».

Директор ХДНБ ім. В. Г. Короленка Павло Сафронов у 1947 р. відніс Беллу Вексельман до числа співробітників, які зробили значний внесок у повоєнне відновлення діяльності книгозбірні. Інший директор – Григорій Мірошніченко відмічав її вміння працювати з молодими кадрами та кваліфіковану допомогу колегам у бібліотечній роботі.

Станом на 1944 р. мешкала за адресою вулиця Карла Маркса 2\15 (зараз Благовіщенська вулиця). Мала дочку.

Померла 2 лютого 1951 р. у Харкові.

Праці

1. Вексельман Б. І. На допомогу бібліотекареві-пересувникові. Харків : ДВОУ – Укр. робітник, 1931.

Джерела

1. Бібліотека в історичному просторі трьох епох : до 125-річчя Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка : нариси. Харків : ІРІС, 2011. 240 с.

2. Грибненко О. [Рецензія] // Бібліотека у соціаліст. будівництві. 1932. № 2. С. 50. Рец. на кн.: Вексельман Б. І. На допомогу бібліотекареві-пересувникові. Харків : ДВОУ – Укр. робітник, 1931.

3. Перепеча А. М. Розвиток методичної діяльності ХДНБ ім. В. Г. Короленка у 1930–1960 роки: (узагальнююча довідка за результатами дослідження) А. М. Перепеча // Збірник наукових праць / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. Харків, 2007. Вип. 5. С. 33–50.

4. Сафронов П. С. Імені Короленка // Україна. 1947. № 12. С. 36–37.

5. Архів ХДНБ. Особова справа Вексельман Б. І.

Мамон Вячеслав Євгенович

Статтю створено 09.09.2025